WWF
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh: (09) 7740 100
Faksi: (09) 7740 2139
www.wwf.fi, www.panda.org

for a living planet®

Eduskunnan ympäristövaliokunnan kokous 30.5.2017

VIITE: Kutsu asiantuntijakuulemiseen - E 36/2017 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission ehdotus asetukseksi Itämeren lohikannan ja kyseistä kantaa hyödyntävien kalastuksien monivuotisesta suunnitelmasta

ASIA: WWF Suomen lausunto

Asiantuntija: Matti Ovaska, Suojeluasiantuntija, WWF Suomi

WWF kiittää lausuntomahdollisuudesta ja toteaa asiasta seuraavaa:

WWF:n näkökulmasta Itämeren lohen monivuotisen hoitosuunnitelman tärkeimpänä tavoitteena tulee olla kaikkien lohikantojen elvyttäminen biologisesti turvalliselle tasolle ja luoda näin edellytykset lohiluonnonvaran kestävään hyödyntämiseen. WWF:n toivoo eduskuntaa kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asioihin:

- Esitetyn kalastuskuolevuusarvon (0,1-0,11) osalta suunnitelmassa on ehdottoman tärkeää kirjata tarkemmin, miten kalastuskuolevuusarvo lasketaan ja määritellään. WWF katsoo, että mikäli kalastuskuolevuusarvo 0,1 otetaan käyttöön, tulee sen sisältää kaikki kalastuskuolevuus, mukaan lukien vapaa-ajankalastuksen merisaalis, alamittaiset ja hylkeen pilaamat kalat sekä raportoimaton ja väärin raportoitu saalis.
- Valtioneuvoston esitys ei ota suoraan kantaa heikkoihin lohikantoihin kohdistuvan sekakalastuksen vähentämiseen, mutta velvoittaisi jäsenvaltiot asettamaan kansallisesti omia kalastusaluksiaan koskevia kalastusrajoituksia, jos niiden kalastus kohdistuu heikkoihin lohikantoihin. WWF pitää tätä menettelyä oikean suuntaisena, mutta katsoo, että suunnitelman tulee mahdollistaa myös komission väliintulo, mikäli kansalliset toimet eivät osoittaudu riittäviksi.
- Kalastuksen valvontaa ja saaliiden raportointia tulee tehostaa raportoimattoman ja väärin raportoidun saaliin minimoimiseksi. Suomessa käyttöön otettu lohisaaliin merkitsemispakko tulisi laajentaa koko Itämeren lohenkalastusta koskevaksi.
- WWF ei tue Viron esitystä saada joustavuutta kalastusmahdollisuuksien siirtämiseen säätelyalueiden välillä siten, että pääaltaan kiintiöstä voisi siirtää kaloja Suomenlahdelle.
- Suunnitelman tulee sisältää riittävät suojatoimenpiteet, jotka tulee ottaa käyttöön, mikäli lohikannat eivät kehity toivotulla tavalla tai lohikantojen tila heikkenee tautiepidemian, lohen poikasten heikon selviytymisen tai muun odottaman syyn vuoksi. Suojatoimenpiteiden osalta suunnitelmaan tulee kirjata nykyistä esitystä tarkemmin, minkälaisiin toimenpiteisiin jäsenvaltiot voidaan velvoittaa. Suojatoimet on syytä asettaa niin, että ne mahdollistavat laajan keinovalikoiman käyttöönoton.
- WWF esittää, että hoitosuunnitelman tavoitteisiin lisätään viite EU:n vesipuitedirektiiviin.

Yleistä

Itämeren lohenkalastus on muuttunut merkittävästi 2000-luvun aikana. Avomerikalastus on vähentynyt ja kalastuskiintiöitä on pienennetty merkittävästi. Tämä on johtanut positiiviseen kehitykseen erityisesti useissa Pohjanlahteen laskevissa lohijoissa. Valitettavasti kaikki lohikannat eivät kuitenkaan ole elpyneet toivotulla tavalla ja erityisesti eteläisten jokien kannat ovat edelleen huolestuttavan heikossa tilassa. Lisäksi lohisaaliiden väärinraportointi on edelleen ongelma erityisesti Itämeren ajosiimakalastuksessa, eivätkä nykyiset toimenpiteet valvonnan tehostamiseksi ole tuottaneet toivottua tulosta. Viime vuosina lohikantojen suotuisalle kehitykselle on ilmennyt myös uusia uhkia, kuten M74-oireyhtymän vahvistuminen.

WWF näkee äärimmäisen tärkeänä, että Itämeren lohikantojen monivuotinen hoitosuunnitelma etenee kohti täytäntöönpanoa ja kiittää valtioneuvostoa aktiivisuudesta asian edistämisessä. Valtioneuvoston esitys pohjautuu suurelta osin olemassa olevien toimintatapojen jatkamiseen ja vakiinnuttamiseen. Esitystä voidaan pitää Euroopan yhteisen kalastuspolitiikan viitekehyksessä realistisena. Valtioneuvoston esitys ei kuitenkaan ota suoraan kantaa Itämeren lohenkalastuksen ongelmakohtiin, kuten heikkoihin lohikantoihin kohdistuvaan sekakantakalastukseen, raportoimattomaan ja väärin raportoituun saaliiseen tai lohikantoja ja niiden kalastusta koskeviin tiedon puutteisiin. Näiden osalta WWF toivoo vielä tarkennuksia Suomen kantaan ennen asian käsittelyä BALTFISH:ssa.

MSY-tavoite

Valtioneuvosto esittää lohikannoille 2-tasoista tavoitteen asettelua. Tuotantotavoitteen ensimmäiseksi tasoksi valtioneuvosto esittää 50 % arvioidusta maksimaalisesta lohikantakohtaisesta vaelluspoikastuotannon tasosta. Varsinaiseksi tavoitetasoksi (MSY tavoite) valtioneuvosto esittää 80 % jokien potentiaalisesta maksimaalisesta vaelluspoikastuotantotasosta.

WWF tukee MSY-tavoitteen asettamista 80 % tasolle jokien potentiaalisesta vaelluspoikastuotantotasosta. Tämä on linjassa Suomen ja Ruotsin kansallisten strategioiden kanssa.

Kalastuskuolevuus

Kalastuskiintiöt ovat olleet ja tulevat myös jatkossa olemaan Itämeren lohenkalastuksen tärkein yksittäinen ohjauskeino. Valtioneuvosto esittää, että Itämeren lohikannoille asetettaisiin kalastuskuolevuuden lähtökohtainen taso, joka vastaa kalastuskuolevuuden arvoa 0,1. Esitykseen sisältyy joustoelementti ja kannuste, jonka mukaisesti kalastuskuolevuutta voitaisiin kasvattaa 10 %:lla arvoon 0,11, kun säätelyalueen lohikannoista 70 % olisi saavuttanut asetetun 50 %

vaelluspoikastuotantotavoitteen. Lisäksi valtioneuvosto esittää, että neuvostolla olisi mahdollisuus kasvattaa kalastuskuolevuuden tasoa, kun kaikki säätelyalueen lohikannat olisivat saavuttaneet 80 prosentin MSY-tavoitteen. Tällöin kalastuskuolevuus tulisi asettaa siten, että kaikkien lohikantojen saavuttama MSY-tavoitetaso säilyy 50-70 % todennäköisyydellä. Tämän osalta WWF katsoo, että suunnitelma tulee yhtenäistää lohi- ja meritaimenstrategian kanssa, missä jokien vaelluspoikastuotannolle on asetettu 80 % minimitavoite 25 % riskitasolla.

Esitetty kalastuskuolevuuden arvo 0,1 vastaa pitkälti lohen merikalastuksen nykyistä tasoa, mikäli kalastuskuolevuusarvoon sisältyy kaupallisesta kalastuksesta aiheutuva kokonaiskuolevuus (mukaan lukien ei-toivottu, raportoimaton ja väärin raportoitu saalis) sekä vapaa-ajankalastuksen arvioitu saalisosuus. Ehdotetun kalastuskuolevuusarvon sopivuutta ei kuitenkaan ole arvioitu tieteelliseltä pohjalta, ja WWF katsoo, että esitetyn kalastuskuolevuusarvon sopivuudesta tulee pyytää Kansainvälisen merentutkimusneuvoston ICES:n tieteellinen arvio, ennen kuin siitä voidaan tehdä lopullisia päätöksiä.

WWF katsoo, että kalastuskuolevuusarvon osalta suunnitelmassa on ehdottoman tärkeää kirjata tarkemmin, miten kalastuskuolevuusarvo lasketaan ja määritellään. WWF katsoo, että mikäli kalastuskuolevuusarvo 0,1 otetaan käyttöön, tulee sen sisältää kaikki kalastuskuolevuus mukaan lukien vapaa-ajankalastuksen merisaalis, alamittaiset ja hylkeen pilaamat kalat sekä raportoimaton ja väärin raportoitu saalis.

WWF huomauttaa, että esitetty yleinen kalastuskuolevuusluku ei ota huomioon Suomen asettamia tavoitteita sekakantakalastuksen vähentämisestä. Valtioneuvosto kuitenkin esittää, että suunnitelmassa säädettäisiin jäsenvaltioita koskeva velvoite asettaa kansallisesti omia kalastusaluksiaan koskevia kalastusrajoituksia, jos niiden kalastus kohdistuu lohikantoihin, jotka eivät ole saavuttaneet 50 % vaelluspoikastuotannon tavoitetta kahden vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta. WWF katso, että jäsenvaltioille asetettava velvoite on tavoitteena oikean suuntainen, mutta ei usko, että tämä on riittävä keino vähentää heikkoihin kantoihin kohdistuvaa kalastusta. Näin ollen WWF pitää erittäin tärkeänä ja kannatettavana komission alkuperäisessä ehdotuksessa esitettyä kirjausta antaa komissiolle mahdollisuus muuttaa käytettyä kalastuskuolevuustasoa.

Suomenlahden osalta ICES ei vielä pysty suosittamaan kalastuskuolevuusarvoa. Valtioneuvosto esittää Suomenlehdelle yleistä tavoitetta, jonka mukaan Suomenlahden lohen TAC asettaisiin ICES:n neuvonannon mukaisesti sellaiselle tasolle, että TAC:n taso suurella todennäköisyydellä johtaisi Suomenlahden lohikantojen vahvistumiseen. Lisäksi Viro on ilmaissut tahdon saada joustavuutta kalastusmahdollisuuksien siirtämiseen säätelyalueiden välillä siten, että pääaltaan kiintiöstä voisi siirtää kaloja Suomenlahdelle.

WWF huomauttaa, että Suomenlahdella kalastuksen ohjaamisessa keskeisintä on, ettei kalastus vaaranna Suomenlahden pieniä alkuperäiskantoja tai estä palautettavien lohikantojen elpymistä.

ICES:n mukaan Suomenlahdella lohenkalastus tulee kohdistaa istutettuihin lohiin. Viron kalastus kohdistuu istutetun lohen lisäksi Suomenlahden pieniin luonnonkantoihin, eikä WWF voi näin ollen hyväksyä kiintiöiden siirtoa pääaltaalta Suomenlahdelle. Lisäksi WWF katsoo, että Suomenlahden luonnonkantoihin kohdistuvaa pyyntiä voitaisiin minimoida tehokkaasti sallimalla ainoastaan istutettujen rasvaeväleikattujen lohien ottaminen saaliiksi kaikessa kalastuksessa Suomenlahden säätelyalueella.

Suojatoimet

Valtioneuvosto esittää, että mikäli lohikannat eivät kehity toivotulla tavalla tai asetettu kalastuskuolevuus ei mahdollista suunnitelman tavoitteiden toteutumista, lohenkalastusta voidaan ohjata myös muilla tarvittavilla hätätoimenpiteillä. Lisäksi valtioneuvosto esittää, että esimerkiksi tautiepidemian, lohen poikasten heikon selviytymisen tai muun odottaman syyn vuoksi kalastuskuolevuutta voitaisiin säätää ehdotettua 0,1 kalastuskuolevuusarvoa pienemmäksi.

WWF näkee ehdotetut suojatoimet ehdottoman tärkeinä ja katsoo, että suojatoimien osalta olisi hyvä kirjata tarkemmin, minkälaisiin toimenpiteisiin jäsenvaltiot voidaan velvoittaa. Erityisesti M74-oireyhtymän vahvistuminen on tällä hetkellä kasvava huolenaihe Itämerellä, ja on hyvin todennäköistä, että M74-oireyhtymä tulee jo lähitulevaisuudessa vaikuttamaan lohikantojen kehitykseen ja sitä kautta kalastusmahdollisuuksiin. Näin ollen WWF pitää tärkeänä, että jäsenvaltioilla on selkeät yhdessä sovitut linjat siitä, mihin toimenpiteisiin esimerkiksi tautiepidemioiden puhjetessa tulee ryhtyä. Kuitenkin WWF näkee, että suojatoimet on syytä asettaa niin, että ne mahdollistavat laajan keinovalikoiman käyttöönoton.

Kalastuksen valvonta ja tiedon keruu

Kalastuksen valvonta on olennainen osa yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpanoa. Lohenkalastuksessa riittävän ja uskottavan valvonnan merkitys on erityisen korostunut, sillä raportoimattoman ja väärin raportoidun lohisaaliin on arvioitu olevan edelleen mittavaa Itämerellä. Tämä on johtanut näkemyseroihin jäsenvaltioiden kesken ja vaikeuttanut lohikantojen kestävää hallinnointia. Parannuksena nykytilaan, valtioneuvosto esittää, että suunnitelmassa säädettäisiin alle 10-metrisille aluksille velvoite saalin purkamisilmoituksen tekemiselle 48 tunnin kuluessa saaliin purusta. WWF katsoo, että tämä on hyvä ja kannatettava esitys, josta Suomen tulee pitää kiinni neuvotteluissa muiden jäsenmaisen kanssa.

Purkamisilmoituksen lisäksi WWF huomauttaa, että Suomen lohenkalastuksessa on otettu käyttöön kalastajakohtaiset tunnisteet. WWF katsoo, että Suomen tulisi ottaa kansalliseksi tavoitteeksi tämän käytännön laajentaminen koko Itämeren laajuiseksi. Saaliin merkitseminen on kustannustehokas ja realistinen menetelmä parantaa valvontaa ja raportointia myös pienimuotoisessa kalastuksessa.

Valtioneuvoston esitys ei ota kantaa vapaa-ajankalastukseen liittyviin tiedon ja seurannan puutteisiin, vaikka vapaa-ajankalastus tullee tulevaisuudessa hyödyntämään yhä suurempaa suhteellista osuutta lohisaaliista. WWF katsoo, että monivuotisen hoitosuunnitelman tulee luoda myös vapaa-ajankalastukseen suositukset ja pelisäännöt, jotka asettaisivat minivaatimukset esimerkiksi vapaa-ajankalastuksen kalastajakohtaisiin kiintiöihin.

Lohi-istutukset

Valtioneuvosto esittää, että lohen monivuotisessa hoitosuunnitelmassa olisi tarpeen säätää 1-vuotiaiden tai sitä vanhempien lohi-istukkaiden eväleikkaus pakolliseksi. Eväleikkausta ei kuitenkaan tarvitsisi tehdä, mikäli lohi istutuksia tehdään lohikantojen tukemiseksi tai potentiaalisten lohijokien elvyttämiseksi. Muilta osin valtioneuvosto esittää, että EU:n tasolla ei ole tarpeen säätää rajoituksia tai kieltoja lohen istuttamiselle eikä asetuksessa tulisi siten lainkaan säätää lohen istutuksista.

WWF kannattaa istutettujen lohien pakollista eväleikkausta, mutta ei tue valtioneuvoston kantaa jättää lohi-istutukset muilta osin hoitosuunnitelman ulkopuolelle. Lohi-istutuksilla vaikutetaan kalastettavissa olevan lohikannan kokoon, minkä johdosta istutuskäytännöistä ja istutettujen kalojen merkinnästä sopiminen on olennainen osa monivuotisen hoitosuunnitelman sisältöä. WWF kannattaa komission alkuperäistä ehdotusta, jonka tavoitteena on siirtyä mittavista vaelluspoikasistutuksista luonnonmukaisen lisääntymisen edistämiseen ja tukemiseen. WWF katsoo, että mittavat istutukset, jotka eivät tähtää luonnonlisääntymisen edistämiseen tai uhanalaisen lohikannan säilyttämiseen tulee lopettaa vähintään komission ehdottoman aikataulun mukaisesti. Tämä on myös linjassa Suomen kalatiestrategian, uuden kalastuslain sekä lohi- ja meritaimenstrategian periaatteiden kanssa.

Yhteys muuhun EU-lainsäädäntöön: Vesipuitedirektiivi

ICES:n arvion mukaan monien heikkojen lohikantojen ongelmat liittyvät kalastuksen ohella jokiympäristöjen heikkoon tilaan. Näin ollen heikkojen lohikantojen elvyttämisessä erityinen painoarvo tulee asettaa jokiympäristöjen tilan parantamiseen ja nousuesteiden poistamiseen/ohittamiseen. WWF korostaa, että kalastuksen säätelyn ohella EU:n vesipuitedirektiivin tehokas toimeenpano on äärimmäisen tärkeää lohikantojen elinvoimaisuuden turvaamiseksi ja jäsenmaiden tulee ryhtyä nopeisiin toimenpiteisiin lohijokien tilan parantamiseksi EU:n vesipuitedirektiivin tavoitteiden mukaisesti.

Näin ollen WWF esittää, että lohen monivuotisen hoitosuunnitelman tavoitteisiin lisätään viite EU:n vesipuitedirektiiviin.

Maailman Luonnon Säätiö (WWF)
Suomen Rahasto

Jari Luukkonen
Suojelujohtaja

Matti Ovaska
Suojeluasiantuntija

Lisätiedot: Matti Ovaska, p. 040-7273149, matti.ovaska@wwf.fi